

Κοινωνική αταξία στη Γαλλία: μικρό αφιέρωμα στους τρέχοντες αγώνες των εξεγερμένων στη Γαλλία

Ενόψει των νέων κινητοποιήσεων-απεργιών που αναμένονται στις 6 Ιουνίου, δύο ημέρες πριν από την ψήφιση στη γαλλική Εθνοσυνέλευση πρότασης υπέρ της ανάκλησης του νέου νόμου για το συνταξιοδοτικό σύστημα της χώρας, δημοσιεύουμε ένα μικρό αφιέρωμα στο κίνημα διαμαρτυρίας που ξέσπασε ενάντια του. Στο κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζουμε συνοπτικά την ιστορία της διαρκούς απαξίωσης της κοινωνικής ασφάλισης από τη δεκαετία του '90 και μετά, καθώς και τη μετάβαση προς το ανταποδοτικό-κεφαλαιοποιητικό σύστημα στο κοινωνικό έδαφος της Γαλλίας, επικεντρώνοντας στην τελευταία συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση στην οποία προχώρησε το γαλλικό κράτος στις 15 Απριλίου 2023. Αναφερόμαστε επίσης στις μορφές που πήρε το

κίνημα εναντίωσης σε αυτήν, ζήτημα για το οποίο επιλέξαμε να μεταφράσουμε δυο προκηρύξεις και ένα κείμενο των ομάδων La Mouette Enragée και GARAP. Μεταφράσαμε τα συγκεκριμένα κείμενα διότι πιστεύουμε πως μεταφέρουν το κλίμα στο οποίο βρήκαν χώρο και εκφράστηκαν αυτόνομες προλεταριακές πρωτοβουλίες, πέρα και ενάντια στις συνδικαλιστικές ή άλλες πολιτικές διαμεσολαβήσεις.

Αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με τους αγώνες στη Γαλλία ορμώμενες όχι από κάποιο καθαρά θεωρητικό ενδιαφέρον, αλλά γιατί θέλαμε να εξετάσουμε την τρέχουσα διαχείριση από τη διεθνή του κεφαλαίου του κοινωνικοποιημένου μεριδίου του μισθού μας, με φόντο τις αντίστοιχες επιθέσεις στην Ελλάδα, όπως αυτή της εισαγωγής της υποχρεωτικής, ανταποδοτικής-κεφαλαιοποιητικής επικουρικής σύνταξης για όλους τους νέους, από 1/1/2022, ασφαλισμένους (βλ. νόμο 4826/2021). Επίσης, για να καταλάβουμε γιατί το σήμα επίθεσης στην γαλλική εργατική τάξη δόθηκε μετά τη «λήξη» της πανδημίας και όχι με την έναρξη ή κατά τη διάρκεια αυτής, όπως πχ. συνέβη στην Ελλάδα, όπου το εγχώριο προσωπικό του κεφαλαίου δεν σπατάλησε ούτε λεπτό.

Έχοντας πει τα παραπάνω και προτού προχωρήσουμε στο κυρίως κείμενο, θέλουμε να σημειώσουμε ότι δεν ενστερνιζόμαστε την άποψη ότι το κρατικό/κλαδικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ήταν/είναι η «υπέρτατη κατάκτηση» της εργατικής τάξης και ο «στυλοβάτης του κράτους δικαίου», άποψη που στα μέρη μας προπαγάνδιζε η αριστερά του κεφαλαίου, ακριβώς πριν προχωρήσει σε μια άγρια ασφαλιστική μεταρρύθμιση το 2016. Αυτό που αποκρύπτεται μέσα από την υπεράσπιση του υπάρχοντος συστήματος κοινωνικής ασφάλισης από τα σωματεία και τα συνδικάτα στη Γαλλία, στην Ελλάδα, παντού, είναι ότι η εγγύηση τού ότι δεν θα πεθάνεις από αρρώστια ή πείνα όταν γεράσεις ή όταν μείνεις άνεργος είναι ουσιαστικά **ασφάλιση των αφεντικών**. Και ότι την εγγύηση αυτή αναγκάστηκαν τα πολιτικά κόμματα του κεφαλαίου να την παράσχουν, ενσωματώνοντας, για τον σκοπό αυτό, τα πρωτόλεια εργατικά ταμεία αλληλοβοήθειας –τις πρώτες, περιορισμένης εμβέλειας, απόπειρες άμεσης

«διαγενεακής αλληλεγγύης» μεταξύ των προλετάριων– σε μια εποχή που το εργατικό κίνημα διεκδικούσε αυξήσεις μισθών και, ακόμα παραπέρα, είχε φτάσει να απειλήσει την καπιταλιστική εξουσία.

Κλείνοντας αυτό το σύντομο προλογικό σημείωμα θέλουμε, τέλος, να υπενθυμίσουμε ότι υπάρχει διαθέσιμο αρκετό υλικό σχετικά με το εξεγερσιακό γαλλικό εξάμηνο (Ιανουάριος 2023- Ιούνιος 2023), το οποίο έχει δημοσιευτεί στα ελληνικά. Ενδεικτικά αναφέρουμε: τις «Μαύρες Πέτρες»,¹ το «κενό δίκτυο»,² τον «Θερσίτη, χώρο ραδιουργίας & ανατροπής»,³ μεταξύ άλλων.

Η ταξική πάλη στη Γαλλία ενάντια στην ασφαλιστική μεταρρύθμιση

Οι κανόνες του γαλλικού καπιταλιστικού κράτους από τις αρχές της δεκαετίας του '90 (οπότε και συντάχθηκε η Λευκή Βίβλος για το «μέλλον των συντάξεων» στην Ευρώπη, δηλαδή για την ολοένα μεγαλύτερη ενσωμάτωση των έως τότε αναξιοποίητων κεφαλαίων των συνταξιοδοτικών ταμείων στην χρηματοπιστωτική σφαίρα) επιτίθενται διαρκώς στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των εργαζομένων, επιμηκύνοντας τον εργάσιμο βίο και μειώνοντας το ύψος του μισθού που δικαιούνται οι προλετάριοι στη Γαλλία, αφού θα έχουν ξοδέψει τις δυνάμεις τους υπηρετώντας τις ανάγκες της εγχώριας συσσώρευσης κεφαλαίου. Η τρέχουσα λεηλασία του κοινωνικού μισθού έρχεται ύστερα από άλλες πέντε προηγηθείσες επιθέσεις, οι οποίες έχουν λάβει χώρα στη Γαλλία από το 1993 μέχρι σήμερα κι έχουν καταφέρει ισχυρά πλήγματα στην κοινωνική ασφάλιση εν γένει και πιο ειδικά στο εγχρήματο μερίδιο του έμμεσου, συλλογικού μισθού. Συγκεκριμένα, η παρούσα μεταρρύθμιση συνεχίζει και επιταχύνει την εφαρμογή ρυθμίσεων που ήδη είχαν θεσπιστεί με την

---

¹ <https://athens.indymedia.org/post/1625305/>

² <https://voidnetwork.gr/2023/04/21/katharma-exoume-polemo-gallia-2023-tessera-keimena/>

³ <https://thersitis.espiv.net/index.php/2016-01-04-22-01-47/2016-01-04-22-05-16/2000-2023-05-07-08-21-57>

μεταρρύθμιση «Τουραίν» το 2014. Η επίθεση του γαλλικού κράτους έχει επομένως συνοχή και συνέχεια.

Αυτά που χάνουν σήμερα οι προλετάριοι/ες στη Γαλλία είναι πολύ περισσότερα από το να επιβαρύνονται με δύο επιπλέον χρόνια μισθωτής σκλαβιάς. Το επίδικο είναι η περαιτέρω ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης και η μετακύλιση μεγαλύτερου μέρους των δαπανών για αυτήν στις πλάτες των εργαζομένων. Αθροιστικά η εργατική τάξη έχει ήδη τα προηγούμενα χρόνια μεγάλες απώλειες στον τομέα των συντάξεων και των μισθών. Η μεταρρύθμιση του εργασιακού δικαίου το 2017 περιλάμβανε ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, απλοποίηση του πλαισίου απολύσεων, περιορισμούς στην αντιπροσώπευση των συνδικάτων, δυνατότητα των επιχειρήσεων να τροποποιούν τον χρόνο εργασίας ενάντια στις προβλέψεις του εγχώριου αστικού δικαίου για τα εργασιακά και αποδυνάμωση των συλλογικών συμβάσεων.

Να θυμίσουμε εδώ ότι το γαλλικό κράτος είχε επιχειρήσει για μια ακόμα φορά, το 2019, με επικεφαλής και τότε τον Μακρόν, να νομοθετήσει μια συνταξιοδοτική αναθεώρηση η οποία είχε τότε πλασαριστεί ως ένα «απλοποιημένο σύστημα ασφάλισης», στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούσε ο κάθε εργαζόμενος να συνταξιοδοτείται όταν θα είχε συγκεντρώσει έναν συγκεκριμένο αριθμό μορίων. Απέναντι σε εκείνο το σχέδιο ξέσπασε στις αρχές του Δεκέμβρη ένα κύμα απεργιών, από τα μεγαλύτερα που είχε γνωρίσει η χώρα για πολλές δεκαετίες, το οποίο όμως μέσα στον Φεβρουάριο και τις αρχές του Μάρτη του 2020 γνώρισε μια σχετική κάμψη.

Στη συνέχεια ο γάλλος πρόεδρος μπροστά στις απρόβλεπτες κοινωνικές και πολιτικές δυναμικές που συνεπαγόταν η επιβολή της κρατικής διαχείρισης της πανδημίας του κορονοϊού που ξέσπασε σε εκείνη τη συγκυρία, υποχώρησε⁴ και πάγωσε προς στιγμήν τα σχέδιά του, μόνο και

---

⁴ Η αναβολή των διαδικασιών για τη νομοθέτηση του συνταξιοδοτικού ανακοινώθηκε από τον Μακρόν στις 16 Μαρτίου του 2020 ενόψει του «πολέμου ενάντια στην COVID-19». Την ίδια μέρα ανακοινώθηκε η εφαρμογή εθνικού λοκντάουν που κράτησε σχεδόν δύο μήνες, ξεκινώντας από την επομένη. Από τις

μόνο για να τα επαναφέρει τον Ιανουάριο του 2023. Ενδεχομένως επέλεξε να κηρύξει προσωρινή ανακωχή γιατί δεν ήθελε να ρισκάρει την αναζωπύρωση του κινήματος ενάντια στην ασφαλιστική μεταρρύθμιση, υποβοηθούμενο μάλιστα από την ταυτόχρονη επανεμφάνιση των Κίτρινων Γιλέκων.⁵ Η συνέχιση αυτού του κινήματος, εφόσον θα περιλάμβανε συλλογικές παρεμβάσεις στη δημόσια σφαίρα, θα μπορούσε να στραφεί και ενάντια στην κρατική διαχείριση της πανδημίας με επιπλέον διεκδικήσεις, ακυρώνοντας ταυτόχρονα την εκστρατεία υγειονομικής τρομοκρατίας. Ο Μακρόν είχε ήδη περιορισμένα δημοσιονομικά περιθώρια, εξαιτίας των οικονομικών υποχωρήσεων στις οποίες είχε αναγκαστεί να καταφύγει ώστε να περιορίσει το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων⁶ κι έτσι οδηγήθηκε στο να καθυστερήσει τις προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις, ενόψει και των διπλών εκλογών του 2022.⁷ Ακριβώς για τους ίδιους λόγους η επίθεση αυτή στον έμμεσο μισθό της εργατικής τάξης δεν θα μπορούσε να αναβληθεί επ' αόριστον.

---

12 Μαρτίου είχαν ήδη κλείσει σχολεία και πανεπιστήμια, ενώ τις επόμενες μέρες έκλεισαν χώροι διασκέδασης και απαγορεύτηκαν οι συναθροίσεις μεγαλύτερες των 100 ατόμων.

⁵ Στις 14 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι καλεσμένη διαδήλωση των Κίτρινων Γιλέκων (με στόχο αναβίωση του κινήματός τους) και προσήχθησαν 79 διαδηλωτές. Η διαδήλωση έλαβε χώρα παρά το λοκντάουν στην εκπ/ση και την απαγόρευση των 100 ατόμων και παρά το ότι ηγετικές φιγούρες των Κίτρινων Γιλέκων, όπως ο Jérôme Rodrigues και η Maxime Nicolle είχαν καταδικάσει το κάλεσμα στην διαδήλωση της 14 Μάρτη καλώντας τον κόσμο «να μείνει σπίτι», επικαλούμενοι την «υπευθυνότητα» απέναντι στον ιό ([Des centaines de «gilets jaunes» ont manifesté à Paris malgré le coronavirus | lefigaro.fr](https://www.lefigaro.fr)). Σε προηγούμενη διαδήλωση ενάντια στη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση στις 3 Μάρτη (2020), πανό έγραφε το εξής σχετικό κάλεσμα-σύνθημα: «14 Μάρτη όλοι στο Παρίσι - σε καραντίνα να μπει το πρωθυπουργικό μέγαρο» ([CARTE. Acte 70 des Gilets jaunes, appel national à Paris : le parcours des manifestations du 14 mars | Actu Paris](https://www.actu-paris.com)). Μετά την κίνηση δημοκρατικής διαχείρισης της πανδημίας που έκανε ο γάλλος πρόεδρος, πάντως, τα κινήματα σίγησαν...

⁶ Στην προηγούμενη φάση κινητοποιήσεων των Κίτρινων Γιλέκων (Νοέμβριος 2018-Απρίλιος 2019) η κυβέρνηση είχε αναγκαστεί να προσφέρει παροχές ύψους 17 δις προκειμένου να κάμψει τις διεκδικήσεις τους, πράγμα που καθυστέρησε την υλοποίηση του στόχου για μείωση του διαρθρωτικού ελλείμματος κάτω από το 0,5% του ΑΕΠ έως το 2022. <https://www.lemonde.fr/blog/luiipresident/2019/12/13/un-an-de-promesses-aux-gilets-jaunes-peu-de-concessions-sur-le-programme-du-candidat-macron/>

⁷ Σε αντιδιαστολή με τα καθ' ημάς, η κυβέρνηση της ΝΔ και την κοινοβουλευτική αυτοδυναμία είχε και δεν είχε να φοβάται πως κάποιο δυναμικό κίνημα μπορούσε να ξεσπάσει και να διακόψει το «νομοθετικό της έργο» από τη στιγμή που όλοι οι χώροι του πολιτικού φάσματος υπέβαλλαν τα μενουμεσπιτιστικά τους σέβη, με τα γνωστά αποτελέσματα.

Η τρέχουσα σφοδρή επίθεση της ακρίβειας σε τρόφιμα και ενέργεια και η επέλαση του πληθωρισμού στους μισθούς είχαν ήδη ξεσηκώσει απεργιακούς αγώνες τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο 2022 (βλ. διυλιστήρια-σιδηροδρομικοί). Από τις 19 Γενάρη 2023 ξεκίνησε αυτό που η «Διασυνδικαλιστική» ένωση ("Intersyndicale": συντονισμός των 8 μεγαλύτερων συνδικαλιστικών ομοσπονδιών: CGT, CFTD, CFTC, CGC, FO, FSU, Solidaires, UNSA) ονόμασε «συνταξιοδοτικό» κίνημα, δηλαδή αγώνας ενάντια στην πρόσφατη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού, η οποία πέρασε με τη χρήση του άρθρου 49.3 στις 16 Μαρτίου (χωρίς, δηλαδή, ψηφοφορία στη βουλή και τη γερουσία, αλλά με έγκριση από το Συνταγματικό Δικαστήριο, διαδικασία ακόμα πιο «παραβιαστική» του κοινοβουλευτικού δημοκρατικού «συμβολαίου» από τις ΠΝΠ του ελληνικού κράτους) και έγινε νόμος του κράτους στις 15 Απριλίου. Παράλληλα στις 26 Ιανουαρίου 2023 το γαλλικό κράτος πρόνοιας υπερασπιζόμενο με συνέπεια τις ανάγκες αύξησης της κερδοφορίας των γάλλων αφεντικών νομοθέτησε τη διαφοροποίηση του επιδόματος ανεργίας ανάλογα με την κατάσταση της αγοράς εργασίας. Από 1/2/2023 όταν η ανεργία πέφτει κάτω από το 9%, όπως δηλαδή ισχύει σήμερα στη Γαλλία, η μέγιστη διάρκεια του επιδόματος ανεργίας μειώνεται κατά 25% σε σύγκριση με ό,τι ίσχυε πριν. Το κράτος επιχείρησε να χρυσώσει το χάπι υποσχόμενο μια έκτακτη αύξηση για το 2023, η οποία θα προστεθεί στην ετήσια αύξηση της 1ης Ιουλίου, αλλά η οργή που έχει δημιουργηθεί σε μια χώρα όπου πλέον τα ζυμαρικά στα σούπερ μάρκετ έχουν αντικλεπτικά συστήματα δεν θα μπορούσε να κατευναστεί με τέτοιες παρεμβάσεις.

Στους αγώνες, οι οποίοι ξεκίνησαν τον Ιανουάριο, κλιμακώθηκαν σφοδρά από τα μέσα Μαρτίου και διαρκούν ακόμη παρά τη δημοσίευση του νόμου, εκτός από 24ωρες πανεργατικές/πανεθνικές απεργίες, είδαμε άγριες και μαζικές διαδηλώσεις, αλλά και «αυθόρμητες» νυχτερινές πορείες (les "manifestations sauvages") με εμπρησμούς και πυρπολήσεις των σκουπιδιών που συσσωρεύονταν στους δρόμους από την (κλαδική) απεργία διαρκείας των σκουπιδιάρηδων, σαμποτάζ, αποκοπές ρεύματος σε γραφεία και σπίτια

βουλευτών, αυτομειώσεις, μπλοκαρίσματα σε κυκλικούς κόμβους, αποκλεισμούς δρόμων και εισόδων σε πόλεις με μπλοκάρισμα σιδηροδρομικών γραμμών, άνοιγμα διοδίων, επιθέσεις σε δημόσια κτίρια (μεταξύ αυτών εμπρησμός του δημαρχείου στο Μπορντώ) και σε αστυνομικά τμήματα (εμπρησμός αστυνομικού τμήματος στη Λυών), σε κτίρια ασφαλιστικών κολοσσών (εισβολή σιδηροδρομικών στα γραφεία της Blackrock στο Παρίσι, της μεγαλύτερης εταιρείας διαχείρισης κεφαλαίων που προέρχονται από συνταξιοδοτικά προγράμματα) και τραπεζών και σε πολυτελή καταστήματα.

Ας δούμε, όμως, πριν φτάσουμε στο περιεχόμενο του πρόσφατου ασφαλιστικού νόμου και στον πολυήμερο και ποικιλόμορφο αγώνα που σάρωσε τις πόλεις της Γαλλίας, τι έχει προηγηθεί τα προηγούμενα χρόνια στο πεδίο αυτό.

Το ιστορικό υπόβαθρο⁸

Η κυβέρνηση Balladur ήταν εκείνη που το **1993** επέκτεινε τον εργάσιμο βίο από 37,5 έτη σε 40 έτη για τη λήψη πλήρους σύνταξης και συγχρόνως επιτέθηκε στο ύψος της σύνταξης. Συγκεκριμένα, όρισε ότι ως βάση υπολογισμού της σύνταξης δεν θα είναι πια τα καλύτερα 10 έτη αλλά τα καλύτερα **25 έτη**, πράγμα που είχε ως συνέπεια **μεγάλη μείωση** των συντάξεων. Πράγματι η μελέτη CNAV, που δημοσιεύθηκε το 2008, δείχνει ότι η μεταρρύθμιση του 1993 είχε ως αποτέλεσμα την καταβολή χαμηλότερων συντάξεων για όλους τους νέους συνταξιούχους μεταξύ 1994. Ο ασφαλιστικός αυτός νόμος έπληξε σοβαρά την εργατική σύνταξη στη

---

⁸ Στοιχεία αντλήθηκαν από τις παρακάτω διευθύνσεις: <https://www.vie-publique.fr/eclairage/20111-retraites-les-differentes-reformes-des-de-1993-2014#la-r%C3%A9forme-balladur-de-1993>
<https://monde-diplomatique.gr/2023/04/article1351.html#nb>
[Réforme des retraites : trois questions sur le système de retraite par capitalisation, dont le développement est défendu par des sénateurs \(francetvinfo.fr\)](#)

Γαλλία, αν και, όπως θα δούμε στη συνέχεια, αυτό ήταν απλά το πρώτο βήμα σε μια διαδικασία συρρίκνωσης του κοινωνικού κράτους πρόνοιας, ως μέσο αντιστροφής του πτωτικού μέσου ποσοστού κέρδους που αποκόμιζαν οι εγχώριοι καπιταλιστές.

Κι αφού το **1999** το γαλλικό κράτος αναγκάζει με νόμο τα ασφαλιστικά ταμεία να τζογάρουν ολόένα και μεγαλύτερο μερίδιο των κεφαλαίων τους στη χρηματοπιστωτική σφαίρα, το **2003** έρχεται μια νέα συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση που—εισήγαγε **για πρώτη φορά** (μετά το 1945 που δημιουργήθηκε στη Γαλλία το αναδιανεμητικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης που ισχύει μέχρι σήμερα) ένα **υποχρεωτικό σύστημα** επικουρικής σύνταξης για όλους τους δημοσίους υπαλλήλους (RAFP), το οποίο ισχύει από το 2005 και λειτουργεί βάσει της κεφαλαιοποιητικής/ανταποδοτικής λογικής. Την ίδια περίοδο οι φαρμακοποιοί αποκτούν πρόσθετη, κλαδική σύνταξη, την οποία διαχειρίζεται η Caisse d'assurance vieillesse des pharmaciens (CAVP) εκ μέρους όλου του κλάδου και η οποία επίσης λειτουργεί με ανταποδοτικούς όρους. Για τους υπόλοιπους εργαζόμενους στη Γαλλία, υιοθετείται ένα προαιρετικό σύστημα που συμπληρώνει τη βασική και την επικουρική σύνταξη: πρόκειται για τη **συμπληρωματική** σύνταξη. Σε αντίθεση με τη βασική σύνταξη (και την επικουρική), η οποία βασίζεται σε ένα αναδιανεμητικό σύστημα, και οι συμπληρωματικές συντάξεις, βασίζονται στην αρχή της κεφαλαιοποίησης.

Η γαλλική κυβέρνηση στη συνέχεια, ικανοποιώντας τις απαιτήσεις των ασφαλιστικών εταιρειών, ενσωμάτωσε την ευρωπαϊκή οδηγία για το πλαίσιο λειτουργίας των **ιδιωτικών** συνταξιοδοτικών ταμείων και οδήγησε και σε άλλα κλαδικά/εταιρικά, συστήματα ιδιωτικής ασφάλισης, όπως το Percο ή το PEE, και βέβαια και σε συστήματα ατομικής ασφάλισης, όπως το αποταμιευτικό πρόγραμμα συνταξιοδότησης Plan d'épargne retraite populaire (PERP). Η συμμετοχή στα παραπάνω προγράμματα παρέμενε εθελοντική, αν και δίνονταν γενναιόδωρα κίνητρα ως τυράκι στην φάκα. Τον Ιανουάριο του 2008, η έκθεση της Επιτροπής για την Απελευθέρωση της

Ανάπτυξης –με πρόεδρο τον Ζακ Αταλί και εξέχον μέλος τον Εμμανουέλ Μακρόν– πρότεινε την αυτόματη ένταξη των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα στα ιδιωτικά ασφαλιστικά ταμεία, σχέδιο που ανακόπηκε μερικώς μήνες αργότερα από το χρηματοπιστωτικό κραχ του 2008 και την παγκόσμια ύφεση.

Τα προηγούμενα χρόνια οι εκθέσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας ή το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διακινούσαν και επέβαλαν ως θεμιτή μια θεώρηση του ασφαλιστικού συστήματος βασισμένη σε **τρεις πυλώνες** –τον αναδιανεμητικό πυλώνα, τον κεφαλαιοποιητικό-ανταποδοτικό πυλώνα και τον πυλώνα της ιδιωτικής αποταμίευσης. Έτσι, οι διεθνείς αυτοί οργανισμοί ενθάρρυναν τις κινήσεις διείσδυσης του χρηματοπιστωτικού τομέα στον κλάδο των συντάξεων, αντί τα συνταξιοδοτικά ταμεία να αβγατίζουν τα αποθεματικά τους μέσω των αυξημένων εργοδοτικών εισφορών και της κρατικής φορολογίας. Ο λεγόμενος «δημογραφικός κίνδυνος», στον οποίο βασίστηκε όλη η συζήτηση που είχε ανοίξει ήδη από τη δεκαετία του 1980 για την ανάγκη «αποτελεσματικότερης διαχείρισης των συνταξιοδοτικών αποθεματικών», λόγω της δήθεν «ανατροπής της ισορροπίας μεταξύ εργαζομένων και συνταξιούχων» –λες και αυτή είναι που καθορίζει τη βιωσιμότητα των ταμείων και όχι οι όροι (ανα)διανομής της αποσπασθείσας υπεραξίας–, υποτίθεται ότι θα αποφευγόταν με την επένδυση των αποθεματικών στον χρηματοπιστωτικό τομέα και με την εδραίωση της ατομικής-ανταποδοτικής σύνταξης: *«κοίτα την παρτάρα σου για να πάρεις αξιοπρεπή σύνταξη κι άσε τους άλλες να ψωμολυσσάξουν»*, έλεγαν πονηρά τα αφεντικά. Από αυτή τη συνθήκη ευνοήθηκε ιδιαίτερα η βιομηχανία ιδιωτικής ασφάλισης, η οποία αρχίζει στο επόμενο διάστημα να μεγαθύνεται.

Όταν το **2010** η ελάχιστη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης αυξάνεται στα 62 έτη, ενώ μετατίθεται το ηλικιακό όριο για πλήρη σύνταξη από τα 65 στα 67 έτη και ο εργάσιμος βίος επεκτείνεται στα 41,5 έτη, για να μην μιλήσουμε για την επιδείνωση των όρων πρόωρης συνταξιοδότησης, την ίδια στιγμή τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά ταμεία κερδίζουν συνεχώς μερίδιο της αγοράς,

εκμεταλλεούμενα ευνοϊκές για αυτά νομοθετήσεις, όπως φοροελαφρύνσεις, και ανοίγει πια ο δρόμος στην ολοένα και μεγαλύτερη **ιδιωτικοποίηση** της επικουρικής σύνταξης στο ασφαλιστικό σύστημα της Γαλλίας. Η επίθεση του Φρανσουά Ολάντ στη σύνταξη γήρατος το **2013** (μεταρρύθμιση «Τουραίν») επιδείνωνε τις προϋποθέσεις απόκτησης σύνταξης. Οι επιθέσεις αυτές συνοδεύτηκαν με τη συστηματική υποβάθμιση της χρηματοδότησης του αναδιανεμητικού συστήματος, υποσκάπτοντας τις δυνατότητες απονομής αξιοπρεπών, μελλοντικών συντάξεων. Δημιουργείται έτσι, όπως θα δούμε στη συνέχεια, ένα καθεστώς όπου η σύνταξη θα εξαρτάται από την εταιρεία όπου δουλεύει καμιά και τις ατομικές εισφορές της.

Συνταξιοδοτικά προγράμματα ανά εταιρεία/ατομικά συμβόλαια

Το 2011 **9,7** εκατομμύρια εργαζόμενοι στη Γαλλία πλήρωναν εισφορές σε κάποιο ανταποδοτικό-κεφαλαιοποιητικό επικουρικό ταμείο σε επίπεδο επιχείρησης ή σε ιδιωτικά συνταξιοδοτικά προγράμματα· δέκα χρόνια αργότερα ανήλθαν σε **15,3** εκατομμύρια. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας αυτής, το συνολικό ύψος των ασφαλιστικών εισφορών αυτής της κατηγορίας σχεδόν διπλασιάστηκε, αγγίζοντας πλέον τα 20 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Στο εξής, μολονότι οι σχετικές καταβολές συντάξεων για το 2021 δεν αντιστοιχούσαν παρά στο 2,3% των συνολικών συνταξιοδοτικών καταβολών, το ποσοστό αυτό διαρκώς αυξάνεται. Οι ασφαλιστικές εταιρείες περιμένουν την αύξησή του: εδώ και δέκα χρόνια τα αποθεματικά που συσσωρεύουν για τη μελλοντική καταβολή των μελλοντικών επικουρικών συντάξεων αυξήθηκαν κατά 70%, υπερβαίνοντας τα 250 δισεκατομμύρια ευρώ. Είναι δηλαδή κατά πολύ υψηλότερα των αποθεματικών που επιβάλλει η νομοθεσία για τα ταμεία υποχρεωτικής, επικουρικής ασφάλισης (κυρίως για την Agirc-Arrco).

Το 2022, ο αριθμός όσων εντάχθηκαν σε αποταμιευτικό-συνταξιοδοτικό πρόγραμμα αυξήθηκε κατά 30% σε σχέση με την ήδη εξαιρετική, για τα

κεφάλαια ιδιωτικής ασφάλισης, χρονιά του 2021. Η ένωση των γαλλικών ασφαλιστικών εταιρειών η France Assureurs Crédit, η Agricole Assurances ή διαχειριστές κεφαλαίων όπως η BlackRock ζητούν ολοένα και μεγαλύτερο μερίδιο από την πίτα, άλλοτε απαιτώντας τον διπλασιασμό του ορίου φοροαπαλλαγών ή άλλοτε ανακοινώνοντας η καθεμιά τη δημιουργία του δικού της ταμείου επικουρικής, επαγγελματικής σύνταξης. Είναι λόγω της δραστηριοποίησης της BlackRock στα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά ταμεία που οι εργαζόμενοι στόχευσαν την εταιρεία, όπως δήλωσαν διαδηλώτριες στο Reuters τη νύχτα της εισβολής στα γραφεία της στο Παρίσι (6/4/23). Ένας εισβολέας εξάλλου δήλωσε: «αν θέλει το κράτος κεφάλαια για να χρηματοδοτήσει τις συντάξεις μας ας πάρει από εδώ».

Ωστόσο, οι καπιταλιστές δεν είναι με τίποτα ευχαριστημένοι με όσα έχουν ήδη πετύχει, καθώς θεωρούν ότι το μερίδιο του 5% που καταλαμβάνουν οι εισφορές για τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά προγράμματα έναντι του συνόλου των εισφορών (υποχρεωτικά δημόσια συστήματα και προαιρετικά συστήματα μαζί) είναι πολύ μικρό (εννοούν προφανώς ότι υστερούν έναντι του 60% στην Αυστραλία, τις ΗΠΑ, τη Ν. Κορέα ή τον Καναδά!). Έτσι λίγο πριν το γαλλικό κράτος εισηγηθεί τον πρόσφατο νόμο που επιμηκύνει τον εργάσιμο βίο των προλεταρίων στη Γαλλία είχε ήδη προετοιμαστεί το επόμενο βήμα της επίθεσης. Στις 5 Μαρτίου 2023 ψηφίστηκε στη Γερουσία τροπολογία που καλεί την κυβέρνηση να εκπονήσει έκθεση η οποία να «συγκρίνει τις συνέπειες για τους ασφαλισμένους και τους συνταξιούχους από την ένταξη σε ένα αναδιανεμητικό σύστημα και σε ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα, κατά το πρότυπο του ταμείου ασφάλισης γήρατος των φαρμακοποιών ή του πρόσθετου συστήματος για τους δημόσιους υπαλλήλους». Οι 44 γερουσιαστές που εισηγήθηκαν την τροπολογία πρότειναν το ανταποδοτικό μοντέλο του ταμείου ασφάλισης γήρατος των φαρμακοποιών ή την πρόσθετη σύνταξη του δημοσίου ως πρότυπο και «έμπνευση». «Ας διατηρήσουμε το αναδιανεμητικό σύστημα και την εγγυημένη κατώτατη σύνταξη των 1.200 ευρώ, στηρίζοντάς την με ένα μικρό κομμάτι κεφαλαιοποίησης», ισχυρίστηκαν. Η μελέτη, η οποία θα

πρέπει, σύμφωνα με την τροπολογία, να υποβληθεί στο κοινοβούλιο πριν από την 1η Οκτωβρίου έχει ως στόχο την εισαγωγή ενός ποσού ανταποδοτικής σύνταξης στο αναδιανεμητικό συνταξιοδοτικό σύστημα με πρόσχημα *«να σωθεί το αναδιανεμητικό μας σύστημα, για τους πιο φτωχούς γάλλους για τους οποίους η κεφαλαιοποίηση μέσω της συνταξιοδοτικής αποταμίευσης είναι αδύνατη»*, όπως λένε, χύνοντας μπόλικά κροκοδείλια δάκρυα.⁹

Είναι πάγια η τακτική που ακολουθούν τα αφεντικά και τα τσιράκια τους, προτού εξαπολύσουν (μία ακόμη) επίθεση στον άμεσο και έμμεσο μισθό μας, να επικαλούνται ένα υποτιθέμενο οικονομικό αδιέξοδο, μια κρίση δημοσιονομικής φύσης, η οποία υποτίθεται ότι δικαιολογεί την «ανάγκη» άμεσης λήψης διαρθρωτικών μέτρων. Μεθοδικά και συντονισμένα μέσα από απόψεις «ειδικών» και «επιστημονικές αναλύσεις» που βρωμάνε νεοφιλελεύθερη μπόχα από χιλιόμετρα, «πληροφορούν» τις προλετάριες ότι *«δυστυχώς τα λεφτά δεν φτάνουν»* και ως εκ τούτου *«το ασφαλιστικό σύστημα θα καταρρεύσει, αν δεν ληφθούν άμεσα γενναία μέτρα»*. Το κολπάκι που αναγκάζει σήμερα χιλιάδες από τη γαλλική εργατική τάξη να καταφεύγουν σε μια ιδιωτική λύση είναι το ίδιο κλασικό και δοκιμασμένο εργάκι που έχουμε δει και στα μέρη μας να παίζεται πάμπολλες φορές. Το γαλλικό κράτος φρόντισε να υποβαθμίσει, να ακρωτηριάσει και να καταντήσει μη λειτουργικό το υπάρχον αναδιανεμητικό σύστημα, παίρνοντας μέτρα για τη μη βιωσιμότητά του (εργατικοί νόμοι μείωσης μισθών και εργοδοτικών εισφορών, τζογάρισμα των αποθεματικών των ταμείων στο χρηματιστήριο και άλλα χρηματοπιστωτικά παράγωγα, επίκληση του «δημογραφικού κινδύνου») και προπαγανδίζοντας την επισφάλειά του, ώστε να στρέψει όσους από τους εργαζομένους μπορούν να αντέξουν μια τέτοια περικοπή μισθού στην ιδιωτική αποταμίευση. Οι ευνοϊκές ρυθμίσεις (π.χ. φοροαπαλλαγές ίσες με τις εισφορές ιδιωτικής ασφάλισης) υπέρ των ανταποδοτικών-κεφαλαιοποιητικών ασφαλιστικών

---

⁹ Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στα καθ' ημάς: η εθνική σύνταξη συμπληρώνεται με γενναίες δόσεις ατομικής-ανταποδοτικής.

προϊόντων που εισήγαγε η νομοθεσία, πριν τα συνενώσει το 2019 σε ένα ενιαίο προϊόν (το αποταμιευτικό-συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, plan épargne-retraite, PER), είναι το τυράκι που τραβάει το ποντίκι-εργαζόμενο στη φάκα.

Η τρέχουσα ασφαλιστική μεταρρύθμιση του γαλλικού κράτους της «Μακρονίας»

«Ζούμε περισσότερο και ζούμε πιο υγιεινά», γι' αυτό και «πρέπει να δεχτούμε να δουλεύουμε λίγο περισσότερο»

Ματίας Κόρμαν, γενικός γραμματέας του ΟΟΣΑ
(από συνέντευξη Τύπου για τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας)

Σήμερα, ύστερα από όλα τα προηγηθέντα στάδια καταλήστευσης του κοινωνικού μισθού του προλεταριάτου στη Γαλλία, η προπαγάνδα που χρησιμοποιείται είναι ότι η εργατική της τάξη με κατώτατο όριο συνταξιοδότησης τα 62 είναι το μαύρο πρόβατο στην Ευρώπη, σε σχέση με άλλες χώρες που εφαρμόζουν αυστηρότερα όρια, όπως η Γερμανία (65 για 45 χρόνια μισθωτής εκμετάλλευσης) ή η Ισπανία (επίσης στα 65 με 38,5 έτη εργασίας). Σύμφωνα με αυτό το γνωστό παιχνιδάκι ενοχοποίησης της εργατικής τάξης (υποτίθεται ότι) νομιμοποιείται το τρέχον πολιτικό προσωπικό του κεφαλαίου να αυξήσει κατά 2 επιπλέον χρόνια το κατώτατο όριο συνταξιοδότησης, δηλαδή από τα 62 στα 64 χρόνια το 2030, συμβαδίζοντας (υποτίθεται) με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής –ενός δείκτη, που όπως όλες ξέρουμε είναι βαθύτατα ταξικός. Η αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης θα υλοποιηθεί με μια σταδιακή προσαρμογή ανάλογη της ηλικίας των εργαζομένων, καθώς θα προστίθενται τρεις μήνες στην ηλικία συνταξιοδότησης ανά έτος. Το όριο για την πλήρη συνταξιοδότηση (προς το παρόν) παραμένει στα 67 έτη και με προϋπόθεση

πλέον 43 χρόνια εισφορών, αρχής γενομένης από το 2027, έναντι των 42, που θεσπίστηκαν δεκατρία μόλις χρόνια πριν. Επισπεύδεται δηλαδή η εφαρμογή του λεγόμενου νόμου «Τουραίν» του 2014, που προέβλεπε επιμήκυνση του χρονικού διαστήματος στη διάρκεια του οποίου ο εργαζόμενος καταβάλλει εισφορές στα συνταξιοδοτικά ταμεία. Το σημαντικό όμως είναι ότι με τον νέο νόμο δεν θα είναι πολλοί αυτοί που θα παίρνουν πλήρη σύνταξη πριν τα 67, αφού υπάρχει εκτεταμένη ανασφάλιστη εργασία και είναι δύσκολο για μια μερίδα εργαζομένων να έχει διαρκώς εξασφαλισμένα ένσημα.

Βασικό στοιχείο αυτού του νόμου είναι πως επιβαρύνει περισσότερο τους εργαζόμενους χωρίς πτυχίο πανεπιστημίου και τις γυναίκες, καθώς τις τιμωρεί για την απουσία από τη δουλειά λόγω της αναπαραγωγικής τους λειτουργίας (εγκυμοσύνη-μητρότητα) με αποτέλεσμα να πρέπει να καλύψουν το κενό με περισσότερα χρόνια δουλειάς. Αυτοί που ξεκινούν εργασία στα 18 (ή στα 16), καλούνται να εργαστούν περισσότερο και συνήθως σε χειρότερες δουλειές, ενώ το προσδόκιμο ζωής τους είναι πολύ χαμηλότερο από των αφεντικών. Ήδη το 25% του εργασιακού δυναμικού, που απασχολείται σε επισφαλείς θέσεις εργασίας, δεν καταφέρνει να πάρει παρά μειωμένες συντάξεις γύρω στα 700 ευρώ, εισόδημα εξαιρετικά χαμηλό για τις συνθήκες ζωής στη Γαλλία, ενώ το 1.200-1.300 θα είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί, αφού θα είναι αναγκαίο να δουλεύει κανείς συνεχόμενα και χωρίς διακοπές λόγω ανεργίας στη διάρκεια του εργάσιμου βίου του, τη στιγμή μάλιστα που, όπως ήδη αναφέραμε, υπάρχει εκτεταμένη μαύρη εργασία. Αυτό ακριβώς το πιο υποτιμημένο κομμάτι της εργατικής τάξης, που περιλαμβάνει κυρίως τα δεύτερης και τρίτης γενιάς παιδιά μεταναστών από τα banlieues και το οποίο πλήττεται πιο άγρια από τις μεταρρυθμίσεις του ασφαλιστικού είναι που έλειπε τόσο από τις ογκώδεις διαδηλώσεις (αν και με μορφή «ειρηνικής παρέλασης») της πρώτης φάσης όσο και από τις οδομαχίες και τα σαμποτάζ της δεύτερης φάσης, μετά τη

χρήση του άρθρου 49.3.¹⁰ Η αιτία θα πρέπει να αναζητηθεί στις πολύ χαμηλές προσδοκίες που τρέφει η μερίδα αυτή του γαλλικού προλεταριάτου: η αναμονή της σύνταξης σε κάποιο μακρινό μέλλον φαντάζει χίμαιρα τη στιγμή που στο σήμερα ακόμα και ο μισθός είναι ζητούμενο – κάτι αντίστοιχο, άλλωστε, παρατηρούμε και στην Ελλάδα.

Επιπλέον, για να δοθεί μια αίσθηση οριζοντιότητας (δηλαδή από-τα-πάνω ενοποίησης και προς-τα-κάτω ομογενοποίησης), ο νόμος που ψηφίστηκε εντάσσει αδιακρίτως σχεδόν όλους τους κλάδους στο ίδιο συνταξιοδοτικό σύστημα, καταργώντας πολλούς ειδικούς κανονισμούς και αποσκοπώντας στην εξίσωση των συντάξεων. Αφού πρώτα διαίρεσε τους εργαζόμενους σε επιμέρους κατηγορίες με διαφορετικά καθεστάτα ασφάλισης, έρχεται τώρα να τους ενοποιήσει, ώστε να μειώσει τα «προνόμια» των πιο «ακριβών», για το συνταξιοδοτικό σύστημα, ασφαλισμένων: πράγματι, διάφορα επαγγέλματα στα οποία είχε μέχρι σήμερα αναγνωριστεί βαθμός επικινδυνότητας (κάτι σαν τα βαρέα ανθυγιεινά, όπως θα λέγαμε εδώ) χάνουν αυτό το καθεστώς. Για παράδειγμα οι μηχανοδηγοί των τρένων, οι εργαζόμενοι στην εταιρεία μεταφορών του Παρισιού, οι εργαζόμενοι στην παροχή φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, οι εργαζόμενοι στις υπηρεσίες διάσωσης που μπορούσαν μέχρι τώρα υπό προϋποθέσεις να συνταξιοδοτηθούν με πλήρεις αποδοχές στα 57 δεν έχουν πια αυτή τη δυνατότητα (ανεβαίνουν αντίστοιχα μια διετία και πάνε στα 59).

«Η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση είναι το δέντρο που κρύβει το δάσος»

Πολλοί εργαζόμενοι/ες, ασκώντας κριτική στον τρόπο που οργάνωσε τον απεργιακό αγώνα η «διασυνδικαλιστική», υποστηρίζουν ότι έπρεπε το περιεχόμενό του να εμπλουτιστεί και να συνδεθεί με γενικότερα αιτήματα γύρω από οριζόντιες αυξήσεις σε μισθούς και επιδόματα ανεργίας, καθώς

---

¹⁰ Μετανάστες σε μονιμότερες θέσεις εργασίας συμμετείχαν, πάντως, στις απεργίες, ειδικά αυτές των MMM.

σε κάποιους εργασιακούς χώρους υπήρχαν ήδη ή ξέσπασαν νέοι αγώνες με μισθολογικό περιεχόμενο. Πιο συγκεκριμένα, λένε ότι: «Πρέπει να αυξήσουμε τους μισθούς. Είναι λάθος να φέρουμε κοντά τους φοιτητές, τους ανέργους και τους επισφαλείς εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα μόνο για το θέμα της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος».¹¹ Η αίσθηση που μεταφέρουν είναι ότι χιλιάδες άνθρωποι εξεγέρθηκαν, και μάλιστα κυρίως νεολαίοι, έχοντας κατά νου, όχι μια μακρινή συνταξιοδότηση στα 62 ή στα 64 έτη, ούτε ένα υποθετικό μέλλον, αλλά ένα ολοένα πιο αφόρητο παρόν.

Γενική εκτίμηση, εξάλλου, είναι ότι οι κλαδικές απεργίες διαρκείας μισθολογικών διεκδικήσεων συνέβαλαν στην συντήρηση αγωνιστικού πνεύματος στα μεσοδιάστημα του Φεβρουαρίου, διάστημα κατά το οποίο οι αγώνες για το συνταξιοδοτικό υποχώρησαν, ώστε μην σβήσει το «συνταξιοδοτικό» κίνημα και έπαιξαν ρόλο στο να κηρυχθούν οι νέες γενικές απεργίες.¹² Για παράδειγμα οι πολυήμερες απεργίες στα βενζινάδικα-πρατήρια του ομίλου TotalEnergies που διεκδικούσαν αυξήσεις στους μισθούς και οι απεργίες στη συλλογή απορριμμάτων στο Παρίσι είχαν μεγάλη συμμετοχή (αλλά μικρότερη συμμετοχή για το συνταξιοδοτικό)¹³. Η απεργία διαρκείας των σκουπιδιάρηδων αντιμετωπίστηκε με επίταξη στην

---

¹¹ « [La grève générale ne tombera pas du ciel](https://www.revolutionpermanente.fr) » : le Réseau pour la grève générale se structure pour durer (revolutionpermanente.fr)

¹² Για μια διεξοδική επισκόπηση των κλαδικών απεργιών διεκδίκησης αυξήσεων στους μισθούς μπορεί καμιά να ανατρέξει εδώ: <https://www.revolutionpermanente.fr/Enquete-Une-troisieme-vague-de greve-pour-les-salaires-deferle-dans-toute-la-France>

¹³ Η απεργία αυτή έτρεξε παράλληλα με την απεργία των εργατών σε αρκετά διυλιστήρια τόσο της TotalEnergies αλλά και άλλων εταιρειών κατά της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος (μόνο, και όχι για αυξήσεις μισθών, καθώς αυτές είχαν κερδηθεί στο προηγούμενο κύμα απεργιών στα διυλιστήρια, το φθινόπωρο του 2022). Οι εργαζόμενοι στα διυλιστήρια μετά από 3 εβδομάδες κυλιόμενων απεργιών στην άντληση αλλά ενεργοποιώντας περισσότερο τα μπλοκαρίσματα στις αποθήκες και την φορτοεκφόρτωση βρέθηκαν αντιμέτωποι με την επίταξη, οπότε ενέτειναν τα μπλοκαρίσματα (π.χ. στα διυλιστήρια της Χάβρης) με τη συμμετοχή στις περιφρουρήσεις φοιτητών, ακόμα και λεσβιών φεμινιστριών. Ως αποτέλεσμα οι απεργίες συνδυαστικά σε πρατήρια και διυλιστήρια στέγνωσαν τη Γαλλία και ειδικότερα το Παρίσι από καύσιμα, διαταράσσοντας ακόμα και τις πτήσεις στο αεροδρόμιο Paris-Orly για τουλάχιστον 2 ημέρες. Οι πολυήμερες απεργίες στους κλάδους των πετροχημικών και του φυσικού αερίου για το συνταξιοδοτικό σε συνδυασμό με την απεργία των λιμενεργατών στο λιμάνι Fos-Lavera που εμπόδισε την εκφόρτωση αργού πετρελαίου συνέβαλλαν στις ακραίες ελλείψεις.

οποία οι εργαζόμενοι απάντησαν μαζεύοντας τα σκουπίδια στη διάρκεια της ημέρας και αδειάζοντάς τα ξανά στις γειτονιές (κυρίως τις «πλούσιες») τα βράδια.

Από τις 7 Μαρτίου και μετά η συμμετοχή στις πανεθνικές απεργίες και τις διαδηλώσεις που καλούσε η «διασυνδικαλιστική» αρχίζει να μειώνεται, μερικές μέρες μετά όμως αυξάνονται οι αυθόρμητες, «παράνομες» πορείες που ξεφυτρώνουν σε διάφορες γειτονιές και κινούνται αστραπιαία με μεγάλη συμμετοχή νεολαίων και οι οποίες συχνά καταλήγουν σε συνελεύσεις που στήνονται ακόμα και στη μέση της νύχτας σε μια πλατεία ή στην άκρη ενός δρόμου –παρακαταθήκη από το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων και χαρακτηριστική απόδειξη της γενίκευσης των αυτόνομων μορφών προλεταριακής δράσης.

Η νύχτα ψήφισης βάσει του άρθρου 49.3 στις 16/3 ήταν νύχτα εξέγερσης, η οποία εγκαινίασε μια μακριά σειρά από άμεσες δράσεις εναντίον καπιταλιστικών στόχων σε ένα σύνολο πόλεων σε ολόκληρη την επικράτεια. Οι πρακτικές των Κίτρινων Γιλέκων αναβίωσαν από τους απεργούς-διαδηλωτές και υιοθετήθηκαν σε μεγάλη κλίμακα ανανεώνοντας και εμπλουτίζοντας τη δυναμική του αγώνα. Η χρήση του άρθρου 49.3 εξόργισε μεγάλη μάζα εργαζομένων και τους έστρεψε απέναντι στο πολιτικό σύστημα. Σύμφωνα με τις δηλώσεις του Ζαν Γκαρίγκ στη *Le Monde*, *«παρατηρείται μια μαζική απόρριψη, που αφορά όχι μόνο την εκτελεστική εξουσία, αλλά όλους τους θεσμικούς παράγοντες, ακόμη και τη νομιμότητα του δημοκρατικού μας συστήματος»*. Αυτό οδήγησε στο να δραστηριοποιηθούν εργαζόμενοι που όπως δήλωναν δεν είχαν κατεβεί ποτέ πριν σε απεργιακό αγώνα και πυροδότησε νέες απεργίες που επίσης δεν περιορίστηκαν στο αίτημα της απόσυρσης της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, αλλά διατύπωσαν και μισθολογικά αιτήματα, όπως ο απεργιακός αγώνας σε οκτώ κέντρα της AmazonFrance logistics.

Το κοινοβουλευτικό παιχνίδι της ακροαριστερής ομάδας Liot και της Εθνικής Συσπείρωσης της Λεπέν που κατέθεσαν, η καθεμιά για λογαριασμό της, πρόταση μομφής της κυβέρνησης (η πρώτη, στην ψηφοφορία που έγινε

στις 20 Μαρτίου στην Εθνοσυνέλευση, απορρίφθηκε με διαφορά μόλις 9 ψήφων), ώστε να παρουσιαστούν ως οι εξ αριστερών και εκ δεξιών, αντίστοιχα, προστάτες του λαού δεν συγκίνησε την εργατική τάξη· το 61% των Γάλλων δήλωσε ότι ήθελε συνέχιση των κινητοποιήσεων ανεξάρτητα από το τι θα γινόταν στο Κοινοβούλιο. Οι απεργιακές κινητοποιήσεις συναντήθηκαν με το κίνημα των «Εξεγέρσεων της Γης» κατά της υπερθέρμανσης του πλανήτη που αγωνίζεται ενάντια στην κατασκευή δεξαμενών (méga-bassines) αποστράγγισης υπόγειων αποθεμάτων νερού, εκσυγχρονιστικά έργα υποδομών που έχουν στόχο τη διασφάλιση της κερδοφορίας των μεγάλων αγροβιομηχανικών επιχειρήσεων.¹⁴

Ωστόσο, παρά τη μαζική και δυναμική Πρωτομαγιά η διασυνδικαλιστική ένωση καλεί σε κινητοποίηση μετά από ένα μήνα και πλέον κάτι που κατεβάζει τις στροφές του κινήματος, ενώ την επομένη της πρωτομαγιάτικης πορείας με τους δεκάδες τραυματισμένους αστυνομικούς οι συνδικαλιστικές ενώσεις έσπευσαν ατάκτως να ανταποκριθούν στο κάλεσμα για διαπραγματεύσεις της πρωθυπουργού Μπορν ελπίζοντας να ενδυναμώσουν τους εν αμφισβητήσει μηχανισμούς τους. Ορίζοντας είναι πια η νέα ημέρα απεργίας στις 6 Ιουνίου, δύο ημέρες πριν από την εξέταση του νομοσχεδίου του LIOT, το οποίο στοχεύει στην κατάργηση του άρθρου 7 του νόμου που δημοσιεύθηκε στις 14 Απριλίου. Και μέχρι τότε, καθ' όλη τη διάρκεια του Μαΐου τα συνδικάτα ζητούν πολλαπλασιασμό των

---

¹⁴ Οι Εξεγέρσεις της Γης (SLT) είναι κίνημα που δημιουργήθηκε τον Μάρτιο του 2021 ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του νερού. Συγκεντρώνει έναν συνασπισμό συνδικάτων, αγροτών, πολιτών, συλλογικοτήτων, ΜΚΟ, τοπικών ομάδων, αποφασισμένων να αγωνιστούν. Μεταξύ των υπογραφόντων του ιδρυτικού της κειμένου είναι οργανώσεις όπως η Confédération Paysanne, οι Φίλοι της Γης ή η Attac France και η Extinction Rebellion. Το κίνημα καλεί για «μια ριζική αλλαγή», μια «εξέγερση» η οποία «θα μπορούσε να καταστήσει δυνατή την αναχαίτιση της υπερθέρμανσης του πλανήτη και την 6η μαζική εξαφάνιση ειδών που βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη». Στις 25 Μαρτίου σε «απαγορευμένη» διαδήλωση ενάντια στην κατασκευή mega-δεξαμενής στο Σεν-Σολίν γίνονται συγκρούσεις σώμα με σώμα μεταξύ διαδηλωτριών και 3.000 μπάτσων οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό εκατοντάδων διαδηλωτριών/ών και μεταξύ αυτών τραυματίστηκε σοβαρά ο Serge D. του οποίου η ζωή βρίσκεται ακόμα σε κίνδυνο. Περισσότερα για τον θανάσιμο τραυματισμό του συντρόφου Σερζ βλ. την μπροσουρά: *Εξέγερση στη Γαλλία* εδώ: <https://www.athens.indymedia.org/post/1625098/>.

πρωτοβουλιών¹⁵, χωρίς να προτείνουν ενδιάμεσες ημερομηνίες, για εθνικές απεργίες.

Καμιά ένταση δεν έχει επιλυθεί. Τουναντίον είναι πολλά τα ζητήματα που εκκρεμούν, όπως το gentification ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2024, οι συνεπαγόμενες εξώσεις και η καταστροφή δημόσιων χώρων, τα «αναπτυξιακά» έργα είτε στα banlieues (βόρεια προάστια του Παρισιού) είτε στο Sainte-Soline και αλλού, οι μεταρρυθμίσεις στα εργασιακά και το αντιμεταναστευτικό νομοσχέδιο, το οποίο η κυβέρνηση αναγκάστηκε στη σκιά της κοινωνικής αναταραχής να το μεταφέρει το φθινόπωρο. Και όλα αυτά ενώ η καταστολή ολοένα και κλιμακώνεται. Το γαλλικό προλεταριάτο έδειξε ότι μοιάζει με «φλόγα δίπλα σε φιάλη υγραερίου». Είναι στο χέρι της τάξης μας να σηκώσει το γάντι όλων αυτών των προκλήσεων και να απαντήσει με αυτό που ξέρει καλύτερα να κάνει: τον ταξικό πόλεμο!

---

¹⁵ Από τις 18 Απριλίου έχει κηρυχτεί ένα «πανεθνικό» πρόγραμμα δημιουργίας «ταραχής» (zbeul) στο οποίο περιλαμβάνονται διάφορες δράσεις, όπως οι «κατσαρολάδες», αλλά όχι... η σωματική βία ενάντια σε υπουργούς, υφυπουργούς βουλευτές/τριες, αλλά μόνο του κυβερνώντος κόμματος... Λεπτομέρειες εδώ: <https://100joursdezbeul.fr/>